

Komunální hospodaření

Hlavní změny v legislativě

- 1849 ustavení moderní autonomní obecní samosprávy na zásadě sdílení **přenesené** a **samosprávné** působnosti
- 1861 první volby do obecních samospráv bez intervence státních úřadů podle zásad cenzovního a kuriového systému
- 1905-1914 a 1919-1920 postupná demokratizace volebního práva do obcí
- 1919/1927 série kroků meziválečného režimu omezujících samosprávnou působnost obcí a zvyšujících dohled státu
- v době Protektorátu z obce učiněn prakticky článek státní správy, v podobném duchu v poválečném období (Místní národní výbor)

Karel Havlíček: Co jest obec? (1846)

„Kdyby tak člověk jen po naší milé vlasti cestoval a všeliká místa a místečka navštívil, a pak odpověditi měl na tuto otázku, musel by asi říci: »Obec jest místo plotem ohrazené, nad každými dveřmi jest numero, v jednom domě bydlí rychtář, v jednom servus, v jednom slouha a v prostředku je louže.« Nic víc? — Nic. — A proč tedy jsou ty domy a chalupy pohromadě? — Nevím věru, leda snad proto, aby, když jedna chytne, i ostatní lehce shořeti mohly.“

Text směřuje k poučení čtenáře o významu obce: jak byste jej vysvětlili?

Obecní hospodaření

- 1848-1849 zákon o obcích přijat euforicky a na hospodářské zabezpečení se tak trochu zapomnělo
- Z moravských cca 2900 obcí mělo jen cca 10% dostačující majetek (hlavně bývalá královská, věnná a nejvýznamnější poddanská města)
- U ostatních od počátku deficit rozpočtu dorovnáván daňovou přírážkou, ta dosáhla v období 1919–1920 až 300%, běžně 120–150 %
- Obecní rozpočty postupně od 70. a prudce od 90. let 19. století přetíženy investicemi do školství a infrastruktury hygienické (vodovody, kanalizace, hřbitovy atd.) a dopravní (silnice, chodníky)
- Propastné rozdíly v kvalitě servisu poskytovaného jednotlivými obcemi

Politické kontexty hospodaření

- Volebním právem ve velkých městech disponuje jen velmi malá část obyvatel, obvykle 4–15%; ostatní: osoby bez odvodu přímé daně, přespolní, nezletilí, ženy...
- Město je obvykle ovládáno aliancí zámožného a vzdělaného měšťanstva, tj. voličů I. a II. sboru; naopak masa voličů ve III. sboru nemá na rozhodování větší vliv
- Mobilizace příslušníků obce k větším investicím jde ruku v ruce s vizí: zlepšit postavení obce v síti měst, přitáhnout investice a státní projekty, prokázat nadřazenost vlastní kultury (maják německé kultury)

Municipální socialismus

- Opřeno o myšlenku monopolního poskytování služeb v regionu => možnost přizpůsobit ceny místním poměrům a generovat přiměřený zisk => tento zisk vložit do podpory projektů, které nemohou být ziskové, nebo do podpory ekonomiky
- Alternativou je aplikace ekonomické teorie tzv. Bodenreformschule, tj. zvýšit hodnotu městských pozemků zasíťováním/regulací řeky a tyto pak výhodně prodat do privátní držby, zisk použít dle vzorce výše
- Příklady ziskových podniků: elektrárna, plynárna, vodovod, kamenolom a hřbitovy, Lesy města Brna

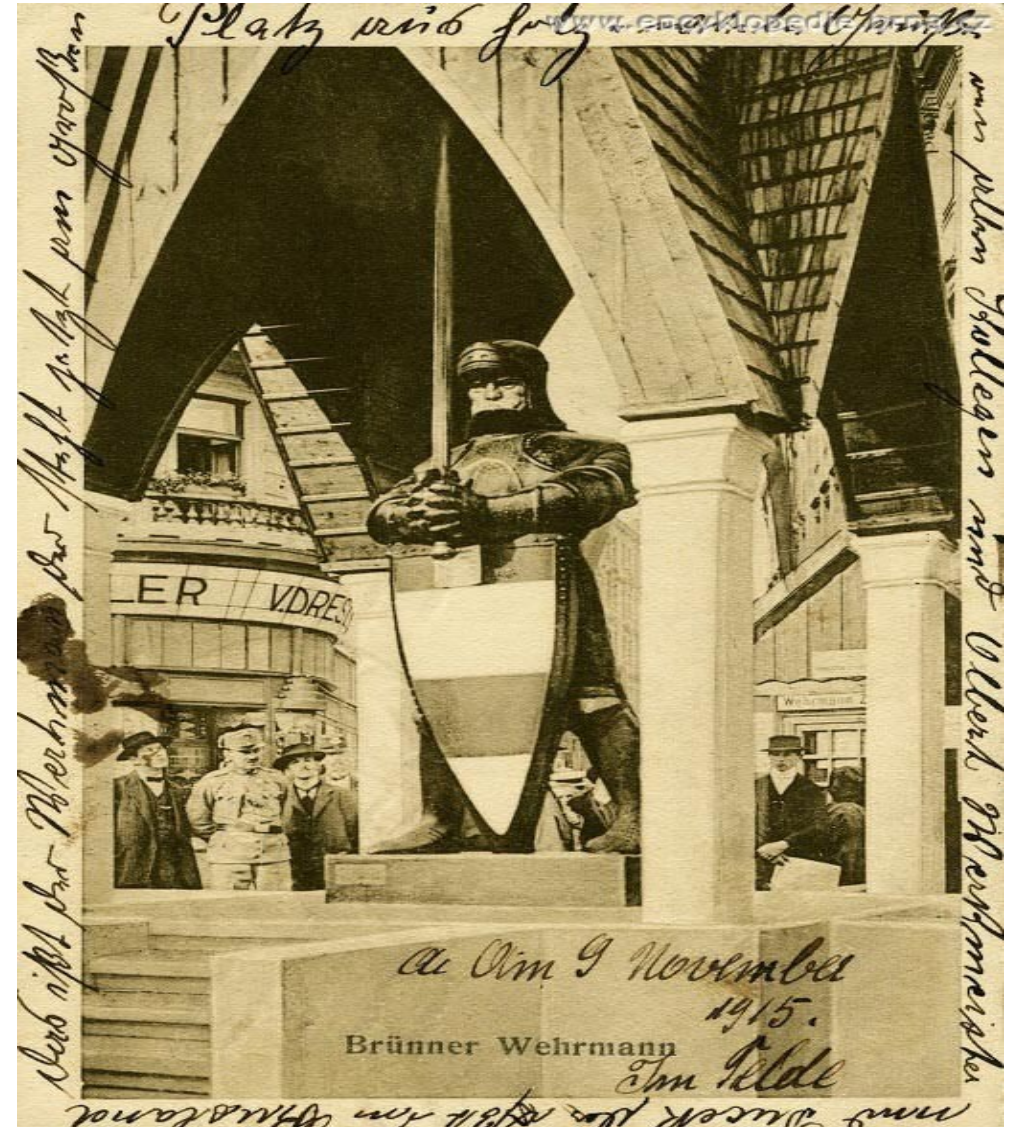
Nacionálně a sociálně motivované projekty

- Kulturní projekty (divadlo, parky, pomníky, školy a MŠ)
- Intervence na trhu práce (zprostředkovatelný práce, vzorové pracovní podmínky zaměstnanců, vývařovna)
- Hygienické a bezpečnostní projekty (čistička kalů, spalovna odpadu)

„Vyhasínání“ hospodářské činnosti komunální sféry

- Snižování efektivity městských podniků pod tlakem nadregionální konkurence (Elektrárna Oslavany vs. Městská elektrárna)
- Přetížení městské správy sociálními programy v době světové války (1914-1918)
- Přebírání části městské hospodářské agendy do správy zemské (likvidace kalů, doprava aj.)

Literatura

- Kladiwa, Pavel a kol.: Lesk a bída obecních samospráv severní Moravy a Slezska 1850-1914. Ostrava 2008
- Fasora, Lukáš: Svobodný občan ve svobodné obci? Občanské elity a obecní samospráva města Brna 1851-1914. Brno 2006
- Maier, Karel: Hospodaření českých měst 1850-1938. Praha 2005